

KÉSZEN VAGYUNK-E A JÓLÉTRE?

IRTA: IZSAK GYULA

Azok, akik átérték a fenti kifejezést, talán csodálkozni is fognak, hogy prosperitásról, jólétről beszélnek ma, mikor minden haldoklik, pang, stagnál és a pusztulás felé közeleg. Mikor az egész világ hiába keresi a gazdasági válságból kivezető utat, prosperitásról beszélni ma annyit tesz, mint verőfényes nyári időről csevegni egy fagyos téli reggelen, vagy sötét, komor éjjelen pirkadó hajnalról álmodozni.

Talán nem is tudnánk egy jobb korszak visszatérése binni, ha nem állna egy hatalmas segítő eszköz a rendelkezésünkre: ez pedig nem más, mint maga a történelem, amely nyitott könyvként fekszik előttünk.

Az észak-amerikai kontinens gazdasági történelmének lapjain fekete betűkkel vannak feljegyezve 1886—1897—1914—1921—továbbá 1931 és 1932. Mind olyan "mély-pontok" voltak ezek gazdasági életünkben, amelyek sötét napjain még komoly, szakavatott férfiak is így kiáltottak fel: "Innen nem lesz kivezető utat, a civilizáció talán a vége felé közeleg..." Erre jegyezte meg Morgan, a világhírű amerikai bankár: "Sokszor láttam én már Amerikát a kutya szája felé menni, de még soha nem ért el odáig..."

Hogy a jólétnél valamikor vissza kell térnie, az természeti törvény és bizonyos mint a kétszertett. De hogy milyen állapotban talál bennünket, arról időszerű egy kissé elmélkedni most, mikor pihennek az üllők, a kalapácsok, alusznak a gyárak kőhőjái, por és pókháló fedi a dolgozó műhelyeket.

A kanadai magyarságot, mint egységes testet nagyon mély pontra süllyesztette a gazdasági válság. Már anyagiakban is többet veszítettünk, mint több más nemzet fia, lévén merészebb a vállalkozásban, de az igazi veszteség mégis nem az anyagiakban van hiszen ez az anyag-csere örök törvényénél fogva is természetes uton pótolható; igazi veszteségeink ama szellemi, erkölcsi veszteségek, amelyek sok esetben pótolhatatlannak, utólrétegethettek.

Ha magunkba szállva egy kis önvizsgálódásra határozunk el magunkat, be kell látnunk, hogy társadalmi intézményeink: egyetemen, klubjaink, szövetségeink egytől egyig gyengén, kezdetlegesen állnak. Hogy állnak lapjaink, folyóirataink? A megérdemelt lelkes pártolás híján mártírságot szenvednek és nagy nehézségek árán tudják csak szolgálni népünk haladásának ügyét.

Hogy állnak egyházaink, hitközségeink, erkölcsi életünk eme pillérei? Gyengén, még mindég kezdetlegesen; míg a rosszakaratunk állandóan támadják emez intézményeket, a jobb akaratuk pedig sem meleg, sem hideg álláspontjukkal legfőbb részben közönyösen viselkednek velük szemben.

Ha tovább megyünk az önvizsgálódásban, megtaláljuk, hogy míg apánkat tisztelték az államot, mi csak kritizáljuk, apánkat becstelük a lelkipásztorokat, mi szidjuk őket, apánkat szorgalmasan eljártak a templomba, mi kerüljük azokat. Emellett szeretjük a trágárságot, a léhaságot, a tiltott italokat, a kártyaasztalokat s bizony nem egy helyen a magyar "burdos"-nyegyek híre nem a legjobb...

Mindezeket figyelembe véve — bár sígtek megjegyezni, hogy mint a magyar példabeszéd mondja "akinek nem inge, ne vegye magára" — ne csodálkozzék az olvasó, hogy időszerűnek láttam felvetni ezt a kérdést: készen vagyunk-e a prosperitásra?

Kanada magyarsága időben fiatalabb az Egyesült Államok magyarságánál egy fél századdal, mivel ide bevándorlók jóval később érkeztek nagyobb tömegben. Így azon nem is nagyon ütközhetünk meg, hogy nekik nagy naplajuk, jó néhány betű- és folyóiratjuk és temérdek kulturális és jótékonyági egyesületük van, mi több, virágzik.

Jól esett olvasni a lapokból, hogy Ohio állam Cleveland városában a főbírói méltóságra magyarszámú embernek neveztek ki és azóta is hallottam olyan örömdetes hírt, hogy kilátás van rá, hogy egy néhány év alatt magyar ember lesz Cleveland vagy más nagyobb magyar lakta város polgármestere. A dolog felett elmélkedve — mivel véletlen nincs semmi — úgy találtam, hogy a cleve'andi magyarság volt az, amely kulturában, egyházi téren az Egyesült Államok magyarjai közt vezetett és ime az eredmény nem maradt el, a történelem ismét bebizonyította amaz örök igazságot: ki mint vet úgy arat...

Tehát ha azt akarjuk, hogy készületlen ne találjon bennünket a jövő prosperitása, most, mikor még minden csendes, határozatokkal kell tennünk, oly határozatokat, amelyeket keresztül is tudunk vinni úgy az anyagi, mint szellem-erkölcsi téren; azon eszközök helyett viszont, melyek nem váltak be a multban, újakat kell alkalmaznunk.

Több hűséget, talán nagyobb áldozatkészséget kell gyakorolnunk intézményeinkkel szemben, le kell nyesegetni ama vadhajtsákokat, amelyek a tepsedék mocsarában hozzánk nőttek; ha megkezdjük ma e munkát, akkor, mint egy nagyra hivatott nemzetnek élő testrésze nemcsak hogy méltóképpen készülünk arra a prosperitásra, amely közeledik, hanem egyengetjük egyuttal annak az utját, segítjük, meggyorsítjuk a várt jólét eljöveteletét.

Beszélgessünk

Meddig lehet? Általában a társadalmi törvények és szokások szabályozzák a társadalmi körülményeket és viszonyokat.

Azokban ezek a törvények és szokások mégsem terjednek ki minden mozgási lehetőségre. Igen sok a rés és az érintetlen talaj, kiváltképpen az egyes ember életviszonyában a társadalmi léttel kapcsolatban. Ugyanis minden új egyéniség (s mennyi van ma ezekből a világon!) egy új csodálatos eshetőség, amivel személni kellene a társadalmi berendezkedésnek. Az egyén gondolat- és érzésvilágában gyakran felmerül ez a kérdés: meddig lehet menni, hogy

az összeütközést a fennálló társadalmi renddel szemben ki lehessen kerülni?

"Meddig?" — kérdezi az, aki bővelkedik és jól megy sora, avagy valami rendkívülit el akar érni az életben. De az is kérdezi, akinek ugyszólván nincsen semmije vagy aki inségben szenved esetleg mellőzik vagy üldözik.

S a felelet a sokak és különféle helyzetben küzdők ajkáról elhangzott kérdésre nem olyan könnyű. A társadalmi kérdések utvéstőjébe vezet ez a kérdés. Azonban jó arra gondolni, hogy végre is nem a megírt törvények szabják meg a cselek

menyek igazi határvonalát, hanem a megírtat törvények, mert az utóbbiak lényegesebb szerepet gyakorolnak az egyes emberek belvilágában. S tényleg minél finomabbak, józanabbak és emberségesebbek a megírtat törvények és szabályok, annál kevesebb a rendellenesség és a helytelenség az életben.

Mert a megírtat törvények nem annyira azt mondják, hogy meddig lehet, hanem hogy meddig helyes menni?

Meddig szabad? Van egy bizonyos szabadság, ami megillető helyet követel magának egy-egy szótval minden szabadságban. Ez a lelkiismereti szabadság.

Ez a szabadság ugyanis az egyedüli szabadság, ami az embert a saját munkái és alkotási fölé helyezi, s nem kevésbé egyedül ez a szabadság ad újabb lehetőséget az emberi boldogulásnak. Tudnivaló, hogy a lelkiismereti szabadság nő az emberrel, mint az emberi művelődés. És bizony élt téveszt az ember akkor, amióta a szabadság vagy a felszabadulás kérdéseiben nem veszi igénybe a lelkiismereti szabadságot.

De nem kell gondolnunk, hogy bármit lehet a lelkiismereti szabadság számlájára írni. A lelkiismeret kérdéseiben van a szabadság éppen úgy, mint az életben általában.

A lelkiismereti szabadság mindig a lehető legjobbra, a legigazságosabbra és a legtisztább ismeretre törekszik.

És ha valaki tényleg meg akarja tudni, hogy neki bármilyen ügyben meddig szabad menni, az csak vegye figyelembe a lelkiismereti szabadságot.

Meddig kell? A cselekvő erőkre ügyelni kell, mert ha azokban merül ki az ember, az élet már nem sokat ér annak. De nemcsak a túlerőtetés, hanem a télenység is egyenlőképpen veszélyezteteti ezeket az erőket.

De melyek is voltaképpen ezek az erők? A sok közül a lényegesebbek:

az alkotási vágy, a boldogulástani szomj, az egészséges elkötelezés, a felebarát iránti viszony és a tiszta hit lehetősége.

Ha ezek nem működnek lehetőleg egységes mértékben bárkinek cselekvői világában, akkor a tevékenykedési sorvadás fenyegeti azt az egyént. Ellenben

Iszonyoknak

MIÉRT DOLGOZZUNK?

Életünk a legtöbb esetben apró jelentéktelenné látszó cselekedetek láncolata. Nap-nap után ugyanaz a munkánk s amikor az egyik napot befejezzük, tudjuk, hogy a következő nap újra kell kezdenünk. Milyen sok munkát jelent például a háznak takarítása, egy ebéd megfőzése, egy nagymosás és milyen hamar tűnik el nyomtalanul munkánk gyümölcse. Szinte azt gondolhatnánk, hogy ilyen jelentéktelen munkák nem lehetnek fontosak és mégis belőlük tevődik össze a minden egyénre a legfontosabb helynek: az otthonnak megépítése.

Egyik megelőző cikkünkben lelkes gondolatokról beszéltünk amelyek a látszólag közömbös dolgokat nagy dolgokká képesek változtatni.

Külső megjelenésünk, otthonunk rendje és tisztasága belső világunkról mutatnak hűséges képet. Gondolatvilágunkban vannak cselekedeteink rugói. Így önmagunkat is diktálja, hogy jellemünk nemesítésére és finomítására gondot fordítsunk, hogy így cselekedeteink, a környezetet — melyet megteremtünk magunknak összhangban legyenek belső tartalmunkkal.

Ritkán öntudatosítjuk azt, hogy milyen sokszor állunk szökésünk hatalma alatt. Szökésünk viszont apró cselekedetek

az igazság fénye mellett a cselekvői erők nemcsak összhangban állanak, de kerülnek egy a télenység, mint a tűzást.

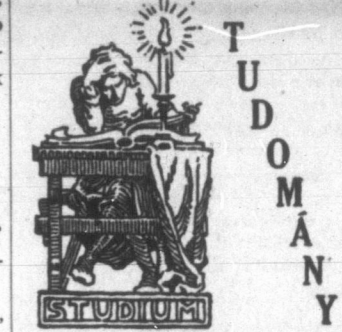
Igen, az igazság mindig pontosan jelzi, hogy meddig kell menni anélkül, hogy az lényegben bárkinek kárára volna.

ből tevődnek össze s rendszerint hosszú gyakorlatok következményei. Pontosság vagy pontatlanság — előzetkenység vagy mogorvaság — rend vagy rendtelenség — megelégedés vagy elégedetlenség hosszú gyakorlatok után válnak második természetünké és irányítják életünket a boldogság szigete vagy a boldogtalanság zátonya felé. Különösen nekünk nőnek kell erre gondot fordítanunk, miután érzelmi és ösztönvilágunk sokkal erősebb értelmi világunknál. Vigyáznunk kell, hogy rossz szokásaink örvénye el ne nyelhesse jobb énjünket.

Cselekedeteink legerősebb indító oka a szeretet. Ez a legnagyobb világhatalom, mely a nehezebb munkát könnyűvé, a lehetetlent valósággá képes válnóztatni. S kikért dolgozzunk mi nők, amikor otthon teremtünk, azokért, akiket szeretünk s kiknek a boldogsága a mi boldogságunk. A szeretet a mi varázsvesszőnk, amellyel a sziklákból vizet fakasztatunk és a jégmezőt is virágos ligetté változtatjuk.

Higyjünk a nagy gondolatok hatalmában s éljünk hatalmunkkal!

A RÁDIÓ barátait érdekelni fogja, hogy az egyik németországi földmagnészi intézet évek óta tartó kísérlet után megállapította, hogy a 27 naponkénti időszakban visszatérő napfoltok okozzák a zavarokat a rádiózáásban. Minden 27 napon fordul a Föld felé a Nap felé színén a napfoltok zavaró fénye, ughyog az abból kiáramló elektronok ilyen időközökben érezetlik hatásukat és a legerősebb elektron-kisugárzás a Nap nan azon a részén történik, amelyen a napfoltok fekszenek. A készülék, amelynek segítségével ezt a jelenséget észlelni lehetett, egyszerű keretszerű felgőgy, amelyet óramű hajt és ha egy elektronáram éri akkor a rádióhullám megszakad, amit a készülék feljegyez és a hangszóró is jelez.

FELKUTATJÁK a világ legnagyobb hulló-csillagát. Az Orosz Tudományos Akadémia nagyszabású expedíciót szervez amely a 1908-ban lezuhant kelet-siberiai meteor-óriást akarja felkutatni. A szóbanforgó meteor a legnagyobb, amely a világ történelmi korszakában a földre hullott. Ha emberlaktá területen zuhanat volna le, esetleg pár ezer ember is elpusztulhatott volna. A meteor 1908 június 30-án hullott le. Lecsapódása olyan óriási légnymást idézett elő, hogy még az angol partvidéken is éreztek. A detonációt kétezer mérföldes körzetben lehetett hallani. A

Folytatás a 6.-ik oldalon

A VALLOMÁS

IRTA: SZEMERE KLÁRA

Szűlaj szelcsikók vágattak a mezőn. Zivatar készült, afféle hirtelen kerekedő fergeteg Marci bátya sietve szedte a lábát, görnyedt válla beledőlt a vízbe, csizmája, szőnyeje szaporán kopogott a köves úton.

Izonytató dörögés reszketett a légben, amikor kezét a kiskaput kilincsére tette. Nyomban rá kivágódott az ajtó, cudar szélrohamban tárt ki sarkig. A pitevarablakból apró fénykocsa esett a tornác kőlapjára, nyihogó, szűkítő komondor kaparta a kűszőböt. Mint az örült ugriandóztó érkező gazdája vállára, szimatolta, nyalta, ahol érte.

Nyughass már, te bolond — hártotta el a vén ember a kutyáját, botját is felemelte, de csak úgy játékból. Fickó belecsikarta fogát a fűtykös végébe, tépte, cibálta veszett örömben. Amikor nyílt az ajtó, behuzott farkokkal, lapulva surrant be a szobába gazdája után.

Adj'isten jó estét. — Jó estét.

Apró lámpás küszködött a félhomályban, a lecsapódó léghez zatra nagyot lobbant sárga lángnyelve. Négyen ültek az asztal körül. Marci bátya nagyokat fújva zötygött le mellőlük a kemény faszékere.

Cudar idő — bökte ki, a vacsorátálát maga elé huzva. Paprikás tarhonya párolgott benne, pirított szalonnával.

Cudar világ — vágta vissza Ferenc, a fia, komor kihívóan. Városi gnyús munkásforma embot volt, harmincas kora, korán öszülő haja. Feleséget is onnan hozott a városból, gyári leányt. Úde, pirosarcu teremtés könyököt az asztalon, simán hátrafésült haja csillogott a lámpa fénypázmájában.

Jancsi, Veron nyughassatok — Intette az asszonyka a rakoncátlan két apróságot. Valami csorba fazekat téptek, cibáltak egymás kezéből.

En, majd én... — visongott a kisebbik, vézna karjával hadonászva, lecsuszott a magas székről, sirásra görbült szájjal vetette magát a menekülő lányka után. Az asztal sarkán puha gombolyagba botlott. Fickó nyonyitva húzódott gazdája széke alá.

Megütötted magad, szentem? — becézte az anyja Jancsiká maszatos pofácskáját. — Hol fáj, mutasd virágszálam!

A gyerek szipogva, fuldokolva bökött apró ujjával a térdére, szólni nem tudott.

Mit hozza be apám azt a kutyát — mordult Ferenc az öregre, — odakinn a helye, ha szép idő van, ha nem.

Fickó minden ízében reszketve lapult a szék alatt. Farkát németesen koppantotta a földhöz, halkán, kérielve szűkült.

Az öreg laposakat pislantott a fiára. Gyufát, dohányzacskót vett elő, hosszú, körülményes manipulációval gyújtott a pipára.

Hát hónap kezdik — könyökölt az asztalra, bodor felleglet eresztve a mennyezetre. — Kézdhetik.

Percekig tartó csend feszült a szobára. Valami izzott, parázslott a levegőben, lefotott indulatvillámok cikáztak kettejük között. Odakinn féktelen zápor ömlött, zengett, harsogott belé az ereszcsontra.

Volt fenn, apám, a kasztyélyban? — kérdezte a fiu, lassan tagolva a szót.

Vótam.

Mit mondott?

Hát mit mondott vóna. Bados Lajcsival megegyeztek

mán esztendeje. Friss gépé van, olajmotoros, újmodi.

Bagosi Lajcsi? — kapott a szón kajánul — alamuzsi kutyára, szimatol mán a husosfajak körül. — Nagyot szilpantott a gyorsan apadó cigarettéből.

Schwarzék eslejen várják a részletet — folytatta — mond tam, fizetek, ha megkapom az uradalmi cseplést. Hát nem ka pom. Küldjenek fiskálást a nyakamra, nyuzzák le a bőröm, ha tudják.

Az öreg óvatosan egyengette a paraszt pipája öblében.

Nono, hát azér nincs még világ vége. Maj szót értek én a Schwarzcal haladéker.

Nem arról van szó — patant fel a fia, sarokba hajlítva a kiegészítő cigarettá-csonkot — ha ember vóna apám, máshun tátná ki a száját. — Odafenn az urak előtt. Huszonnyócs esztendeje húzza az igát, megérdemelt vón annyit hogy a fia kapja a cseplési munkát. Csözsznek tette meg a cudarok, nesze nek konc, vén kutya, a fiad mehet a fenébe, felfordulhat, mi közöm hozzá... Ezt mondta vóna meg — ágakodott a hangja egyre magasabba — de bezeg könnyebb kezét csokolni, derekat görbíteni, hát jó, maguk, vének, úgy csinálták, tehát igyák a levit; majd mi más kép... majd én megmutatom.

Nem folytathatta, iszonyu, eget-földet rázó dörögés vágta el a szavát. Odakinn a láthatár peremén piros lángnyelv csapódott az égre. Magános korhadó jegenyét ért a villámcsapás.

Marci bácsi letette a pipát, valamely puha, nedves dörgölözött lelegző tenyerébe. Két fényes kutyaszem meredt rá, oltalmat váró, alázatos könyörgéssel. Az öreg tévőváu simogatta Fickó bozontos fejét.

Vénülünk, öreg pajtás, vénülünk. Foghijjas kutyának ru-

gás a bére. Hát csak csinálják másképp, mutassák meg... Lekókadat fejfel bámult maga elé. Odakinn megenyhült, altató zugaállal záporozott az eső.

Marci bátya csoszogó léptekkel járta körül a szérűt. Göröcsös botja ütemesen koppant a keményre dömpöckölt talajon. Olaj, por, pelyvaszag csiklandozta az orrát. Fickó nagyokat prűszkölött belé, amint leszegett fejfel szimatolt mellette.

Éjjeli két óra lehetett. Csilaghullásos augusztusi égből szikrázott a feje felett, lélek sem moccant, csupán tücsökrépelés, lepkeudrusolás muzsikált a csöndben. Hat nap óta éjszakázott kinn az uradalmi szérűn. Csözsködött. Amióta szagaatás kinozta a derekát, efféle könnyebb munkára sorozták. Kommenyiók kapott rende set, huszonnyócs éve szolgált a Nyilas-pusztán. Ugy odaszokott, mint pulikutta a nyájhöz, bottal sem lehetett vón' elverni onnan. Bezeg a fia már sutytyókorában városba kívánkozott, gépész mesterséget tanult. Könyveket, újságokat bujt, gyűlésekre járt, sokra vitte. Esztendeje hazajött, masinat vásárolt részletre, gépélni járt aragtis után a környéken, szanahát igyák a levit; majd mi más kép... majd én megmutatom.

Nem folytathatta, iszonyu, eget-földet rázó dörögés vágta el a szavát. Odakinn a láthatár peremén piros lángnyelv csapódott az égre. Magános korhadó jegenyét ért a villámcsapás.

Marci bácsi letette a pipát, valamely puha, nedves dörgölözött lelegző tenyerébe. Két fényes kutyaszem meredt rá, oltalmat váró, alázatos könyörgéssel. Az öreg tévőváu simogatta Fickó bozontos fejét.

Vénülünk, öreg pajtás, vénülünk. Foghijjas kutyának ru-

gás a bére. Hát csak csinálják másképp, mutassák meg... Lekókadat fejfel bámult maga elé. Odakinn megenyhült, altató zugaállal záporozott az eső.

Marci bátya csoszogó léptekkel járta körül a szérűt. Göröcsös botja ütemesen koppant a keményre dömpöckölt talajon. Olaj, por, pelyvaszag csiklandozta az orrát. Fickó nagyokat prűszkölött belé, amint leszegett fejfel szimatolt mellette.

Éjjeli két óra lehetett. Csilaghullásos augusztusi égből szikrázott a feje felett, lélek sem moccant, csupán tücsökrépelés, lepkeudrusolás muzsikált a csöndben. Hat nap óta éjszakázott kinn az uradalmi szérűn. Csözsködött. Amióta szagaatás kinozta a derekát, efféle könnyebb munkára sorozták. Kommenyiók kapott rende set, huszonnyócs éve szolgált a Nyilas-pusztán. Ugy odaszokott, mint pulikutta a nyájhöz, bottal sem lehetett vón' elverni onnan. Bezeg a fia már sutytyókorában városba kívánkozott, gépész mesterséget tanult. Könyveket, újságokat bujt, gyűlésekre járt, sokra vitte. Esztendeje hazajött, masinat vásárolt részletre, gépélni járt aragtis után a környéken, szanahát igyák a levit; majd mi más kép... majd én megmutatom.

ma is sántikál belé. Megérte. Rendes, dögös asszony vót a Veron. Isten nyugtassa.

Derüs kis mosoly játszadozott a bajsa alatt. Ledőlt egy kazal tövébe, Fickó nagyokat ásitva dörgölözött az oldalához. Háromszor is megfordult a tengelye körül, míg losztes tészt ledobta a vacokba. Álmosító, egyhangú békaszó hangzott a kistó felől. Marci bátya lecsukló pillával böbiskölt.

Egyszerré mintha meglökték volna, felriadt. A felszálló hajnali ködben szürke-ruhás alacsony ember osont a liceumsóvény mögött. Egy percre megállt, aztán futva igyekezett a kucorácsok felé. Nyomban rá kesernyés, pörkölt szag ütötte meg az orrát. Sürrü, gomolygó füstoszlop szállt fel a széles nagy kazalból, közepén piros lángnyelv nyaldosta az eget.

Egy vilanásra eszébe jutott a multheti villámsujtató jegeknő fénycsövája. Az a villámcsapás egy szót vágott el, egy fenyegetést... a fia szájáról.

Adj' Isten jónapot. — Jónapot.

Marci bácsi tarisznyában, hátikosárral toppant be a kiskapun. Harmadnapja nem járt otthon, valami huzta, marasztalta a lábát visszafelé.

Körtét hoztam a porontyoknak — kanyarintotta le a hátikosarat — árpával érő, jófajta. — Percekig babralt a lekötött kosár madzagjával.

A fia fatönkön ült, valami ócska szerszámot simított, ráspolyozott. Nem felelt, görnyedt vállall merült el a munkában. — Az öreg lerakta szetymotyóját, leült szemben a fiával. Kenyereket, korai paprikát kotorászott elő, lassu mozdulattal faricskálta a harapnivalót.

Hát mi újság? — kezdte, aprókat pislogva.